

المعجم في فقه لغة القرآن و سر بلاغته

سیّد مهدی جهرمی

نقل شده. کارى از بخش قرآن مجمع تحقیقات اسلامى تحت اشراف استاد محمد واعظزاده خراسانى / جلد سوم ۱۳۷۹ / جلد چهارم ۱۳۸۰ / جلد پنجم ۱۳۸۱

نقل شده. این مجموعه دائرة المعارفی است در لغات قرآنی که به تفصیل درباره هر لغت بحث می‌کند. ترتیب مداخل القبايی از ابتدای کلمه و بر اساس ریشه لغت می‌باشد. مؤلفین محترم ابتدا اطلاعات آماری شامل: اشکال مختلف بکار رفته از یک ریشه، دفعات تکرار لغت، تعداد مکی و مدنی آن، تعداد سوره‌هایی که آن لغت در آنها آمده، و تفکیک آن سوره‌ها به مکی و مدنی را بیان می‌کنند، سپس در معاجم و کتب لغت معتبر و تفاسیر مهم شیعه و سنی، آنچه درباره معنی لغوی آن کلمه نوشته شده می‌آورند و پس از آن تفاسیر گوناگونی که از این لغت در منابع مهم تفسیری شیعه و سنی شده و پس از آن ریشه‌های لغوی و در پایان استعمال آن لغت در مواضع مختلف قرآن را به تفصیل بیان می‌کنند. این تفصیل گاه تا بدانجاست که یک لغت ۲۷۱ صفحه از کتاب را به خود اختصاص داده است (جلد سوم صص ۴۳۲ - ۷۰۳).

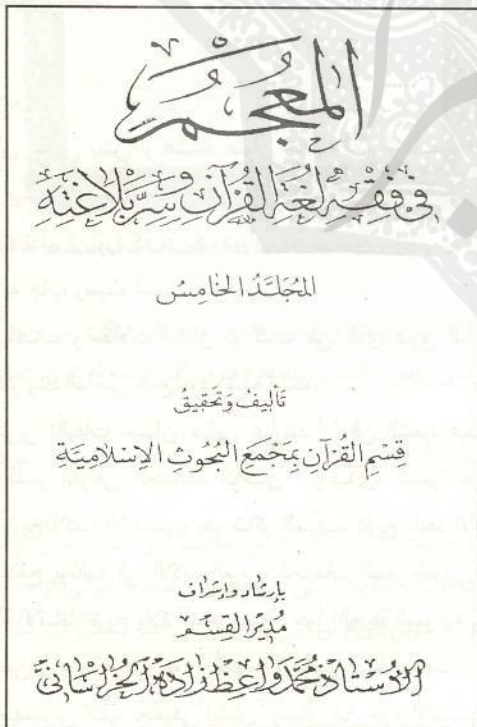
دوم - فهرست اعلام اشخاصی که با واسطه چیزی از آنها در کتاب نقل شده. فهرست اول شامل نام نویسنده، تاریخ وفات، نام کتاب، ناشر و شهر می‌باشد، که ای کاش تاریخ نشر و نوبت چاپ نیز بدان افزوده می‌شد تا اطلاعات کاملتری به محققین ارائه می‌کرد. فهرست دوم تنها شامل نام و تاریخ وفات است. جای فهارس کاملتر و فنی‌تر که می‌توانست بهره‌های کتاب را افزونتر سازد بسیار خالی است.

مجلد سوم ۱۴ لغت زیر را شامل می‌باشد: آل و آل ی - الیاس، الیاسین - الیسع - امت - آمد - آمو - آمس - أمل - آمم - آمن - آمو - آنت - انجیل - انس.

مجلد چهارم نیز به بحث پیرامون ۳۸ کلمه قرآنی «أ ن ف» تا «مبادل» اختصاص دارد.

مجلد پنجم نیز، که با لوح تقدیر برگزیده شدن این کتاب به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران آغاز می‌شود، به معرفی ۳۰ لغت قرآن از «ب دن» تا «ب ط ل» پرداخته است.

در پایان هر مجلد از این مجموعه دو فهرست راهنما مشاهده می‌شود: اول - فهرست اعلام و مصادری که مستقیماً از آنها چیزی در کتاب

نگاهی به شخصیت استاد علامه

دکتر احسان عباس

ترجمه: اسراء متجدد عسگری

الرصافی البلسنی، دیوان لیبید بن ربیعہ، دیوان الاعمی التطلی، شعر الخوارج، نفع الطیب فی غصن الاندلس الرطیب، الوافی بالوفیات، وفیات الاعیان، دیوان کثیر عزه، الذخیره فی محاسن أهل الجزیره، أنساب الاشراف، التذکره الحمونیه، مرآة الزمان، تحفة القادم، معجم الادیاء لیاقوت الحموی و معجم العلماء و الشعراء الصقلیین است. وی در حال حاضر مشغول تحقیق مجدد کتاب الاغانی لابی الفرج الاصفهانی می‌باشد. کتاب‌هایی که احسان عباس ترجمه کرده است، عبارتند از:

فن الشعر، از ارسطو، النقد الادبی و مدارس الحديثة از استانیل هاین، دراسات فی الادب العربی از فون گرونهام، ارنست همینگوی نوشته کارلس بیکر، یقظه العرب از جورج انطونیوس، دراسات فی حضارة الاسلام، سرهامیلتون گیب، ت. س. الیوت از ماتیس و موبی دیک از هرمان ملویل است.

کار دانشگاهی

احسان عباس بین سال‌های ۱۹۴۱ و ۱۹۴۶ به عنوان دبیر دبیرستان صفد مشغول به کار شد. بعد از آن در خارطوم در دانشگاه گوردن که بعداً به نام دانشگاه خارطوم شناخته شد، تدریس کرد و تا سال ۱۹۶۰ در آنجا ماند. خارطوم را به مقصد بیروت، به منظور تدریس در دانشگاه آمریکایی ترک کرد. وی بیش از بیست و پنج سال از عمر خود را در کار مداوم گذراند و به ریاست گروه زبان عربی و مدیر مرکز مطالعات خاورمیانه برگزیده شد. در سال ۱۹۸۶ دانشگاه آمریکایی را رها کرد و به عمان سفر کرد. در دانشگاه اردن به عنوان یک محقق، مشغول به کار شد و در سال ۱۹۹۸ به عنوان استاد مقطع دکتری در همان دانشگاه برگزیده شد. مدیریت خانه جوان عربی را قبل از جنگ داخلی لبنان به عهده گرفت

در راستای فعالیت‌های مؤسسه فرقان در زمینه میراث اسلامی، که بر اساس حمایت از این میراث و فهرست‌نویسی نسخ خطی، چاپ و نگاهداری آنها، چاپ‌نسخ خطی ریاضیات محض و کتاب‌های المواعظ و الاعتبار مقریزی و کتاب وفاء الوفاء سمهودی و برپایی سمنارها و سخنرانی‌ها و تشکیل دوره‌های آموزشی برای فهرست‌نویسان، تردیدی در برپایی بزرگداشت و اعطای جایزه فرقان، در خدمت به میراث به علامه دکتر احسان عباس نمی‌یافت، زیرا ایشان یکی از پیشگامان نهضت فرهنگ عربی نوین است.

احسان رشید عبدالقادر عباس، در روستای عین غزال حیفاً در فلسطین چشم به جهان گشود.

آثار ادبی

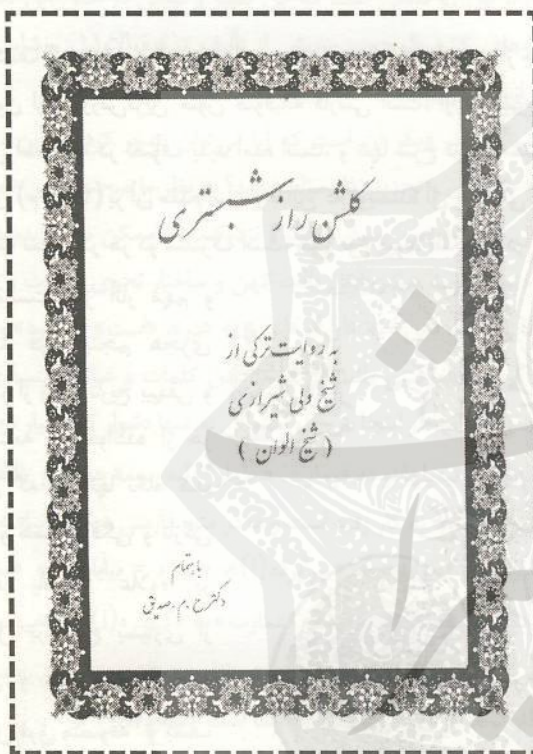
احسان عباس بیش از هشتاد عنوان کتاب، اعم از تألیف، تحقیق و ترجمه و بیش از هشتاد مقاله دارد. بین سال‌های ۱۹۴۱ تا ۱۹۴۸ اشعار زیادی را به نظم در آورد که در یک دیوان، تحت عنوان ازهار بریه که اخیراً در عمان به چاپ رسیده است، جمع‌آوری کرد. اما مباحثات و مقالات ایشان در کتاب من الذی سرق النار تهیه و تنظیم دکتر وداد القاضی جمع‌آوری شده است.

مهمترین تألیفات احسان عباس عبارتند از: فن الشعر، عبد الوهاب البیاتی والشعر العراقي الحديث، ابوحنان التوحیدی، الشعر العربی فی المهجر، تاریخ الادب الاندلسی، بدر شاکر السیاب، تاریخ النقد الادبی عند العرب، ملامح یونانیة فی الادب العربی، اتجاهات الشعر العربی المعاصر، تاریخ دولة الاتباط، تاریخ بلاد الشام، فصول حول الحیاة العمرانیة و الثقافیة فی فلسطین و غرابة الراعی که زندگینامه شخصی ایشان است. و از مهمترین کتب تحقیقی ایشان: رسائل ابن حزم الاندلسی، دیوان

عضویت در انجمن‌ها و کمیسیون‌های فرهنگی

احسان عباس در فرهنگستان زبان عربی (سوریه، عراق و مصر) و فرهنگستان پادشاهی اردن و باشگاه عربی اسپانیایی در مادرید به عنوان عضو انتخاب شد، همچنین به عنوان عضو هیئت تحریریه ترجمه تاریخ طبری و عضو در مجلس امان دانشگاه دختران در عمان و عضو افتخاری در انجمن شرق شناسان آلمان و استاد افتخاری دانشگاه آمریکایی بیروت انتخاب شد. وی عضو هیئت داوران جایزه بین‌المللی ملک فیصل، و عضو هیئت داوران جایزه شیخ سلطان العویس و رئیس هیئت داوران داستان عربی در مصر است.

تا در زمینه چاپ بیش از شصت جلد کتاب و کتابچه برای کودکان فعالیت نماید. همچنین ریاست مجله «ابحاث» ویژه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آمریکایی را به عهده داشت. کلیه مجلات و فصلنامه‌های ادبی، پر از مقالات و تحقیقات و اندیشه‌های منتقدانه‌ی وی بود. از جمله این مجلات: الثقافة (قاهره) - الادیب (بیروت) - الرسالة (بیروت) - الابحاث (الجامعة الامریکیة) - المعرفة (دمشق) - شوون فلسطینیة (بیروت) - الاداب (بیروت) - الفكر (تونس) - الدستور (عمان) می‌باشد.

گلشن راز شبستری

به روایت ترکی از شیخ ولی شیرازی (شیخ الوان)

تدوین، تصحیح و تعلیق دکتر م. صدیق،

تهران، ۱۳۸۱، ۱۵۸ ص.

شانزده پرش منظوم امیرحسینی هروی (عارف، شاعر و دانشور نامی سده هفتم و هشتم هجری) از شیخ محمود شبستری (۶۷۸-۷۲۰ ه. ق) هزار و اند بیت پاسخ در پی داشت، که در منظومه‌ای خرد، اما پرآوازه به نام گلشن راز فراهم آمده است، که خود ترجمه‌ها و شروح آن - به چند زبان - از پنجاه رساله و کتاب بیش است گلشن راز در تبیین رموز معرفت و رازهای تصوف پرداخته شده، و مفاهیم و تمثیلات تنیده شده در بیکره آن، بسیاری از دانشوران را به ایضاح و شرح آنها برانگیخته‌اند، که شرح شمس الدین محمد لاهیجی به نام مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز از آوازه‌های بیشتر بهره‌مند است. افزون بر شروح متعدّد فارسی، گلشن راز به زبانهای ترکی، آلمانی، انگلیس و اردو و ... نیز ترجمه و شرح شده، که برگردان ترکی منظوم شیخ شیرازی، دانشور و سراینده ترک زبان سده هشتم و نهم هجری از آن جمله است. از شرح‌حال و آثار این شخصیت، معلومات جسته و گریخته در سرچشمه‌های تاریخ و ادب آمده و یگانه یادگار بازمانده از وی، همین ترجمه منظوم گلشن راز است، که در سال ۸۲۹ ه. ق. به انجام رسانده است.

ترجمه وی شیرازی، برگردان محض نیست. در بسیاری از جاها، به تحلیل و تفسیر ابیات گلشن راز نیز پرداخته و مفاهیم فلسفی و عرفانی دیگری نیز از ود به ترجمه ابیات افزوده است. مرحوم عبدالباقی گولپینارلی، دانشمند نامی ترک، برگردان ولی شیرازی را برگردانی موفق خوانده، و زنده یاد محرم ارگین در مجله تورک دیلی و ادبیات درگیسی، ش ۴ آن را از لحاظ تاریخ زبان ترکی، مهم دانسته است.

مصحح و منقح کتاب آن را برپایه دستنویس گنجینه نسخ خطی باکو، که به خط نسخ درشت مصلح الدین بن ایوب در سال ۹۰۷ ه. ق. کتابت گردیده، مورد ویرایش قرار داده است.

پایانی کتاب، مشتمل بر توضیحات مصحح (تبیین معانی واژه‌های ترکی و ...)، مطالب کتاب، فهرست نامها، واژگان کلیدی مفاهیم متن کتاب، متن فارسی گلشن راز، فهرست منابع و تصویر برگه‌هایی از دستنویس کتاب است. توفیق مصحح دانشمند اثر را در احیای موارث ترکی دانشمندان و شاعران ایرانی، از خداوند متعال مسئلت داریم. بی‌گمان، احیا و تصحیح آثار ترکی زبان می‌تواند در شناسایی گونه‌های زبان ترکی و تدوین تاریخ آن زبان و نیز بررسی سیر و تطور آن، بسیار مؤثر و بنیادین باشد.